

Bokomtaler

Audun Holme

Matematikkens historie 2.

Fra de arabiske vise til Niels Henrik Abel.

Fagbokforlaget 2004, 448 sider

Velskrevet matematikkhistorie

Behovet for et omfattende matematikkhistorieverk på norsk har vært påtrengende, ikke minst med tanke på matematikkhistoriens økte plass i skoleverket. I 2001 kom første bind i Audun Holmes *Matematikkens historie*, og det er godt å se at Holme nå har fortsatt arbeidet, og endog planlegger et bind 3, om matematikken fram mot dagens matematikk.

Dette bindet tar for seg tiden fra Hypatia til og med Abel – en svært omfattende periode. Holme begrenser oppgaven noe ved at han kun behandler europeisk og arabisk matematikk. Dessuten går han svært forsiktig inn på enkelte deler av matematikken. Sannsynlighetsregningen er en gren av matematikken som vokste fram i denne epoken, og som Holme sier lite om (for eksempel blir 'store talls lov' bare nevnt i forbifarten). Det synes jeg er litt synd, spesielt med tanke på at sannsynlighetsregning også har en betydelig plass i skoleverket. Men feltet som gjenstår er jo likevel evig stort nok.

Holme velger å skrive kronologisk, og veks-

ler mellom den generelle historien, matematikerbiografier og matematikken. Vektingen mellom disse tre fokusene kan nok diskuteres, det kan bli litt vel mye politisk historie og i overkant detaljerte beskrivelser av konger og keisere med begrenset betydning for matematikkens historie. Men Holme lykkes i hvert fall i å sette matematikerne inn i en sammenheng. En effekt av å behandle historien kronologisk er naturligvis også at enkelte matematikkemner som tematisk sett burde behandles i sammenheng, nå blir behandlet adskilt. Det er det vanskelig å gjøre så mye med.

Svært mange matematikere har fått sin egen seksjon i dette bindet, hvor både livet og matematikken deres skisseres. Ved siden av å ha med alle de mannlige, hvite matematikerne som 'alle' har hørt om, må Holme roses for å ta med mange interessante kvinnelige matematikere. Arabiske matematikere er også godt representert. Alt er fortalt med stor fortellerglede, og det er tatt med mange morsomme anekdoter. De historiske matematikkoppgavene som er tatt med er også artige, og enkelte kan gjerne brukes helt ned på ungdomsskolenivå.

Holme spesifiserer ikke hvilken målgruppe han har hatt i tankene for dette verket. Det ligger i sakens natur at deler av matematik-

Bokomtaler

ken som behandles forutsetter en viss matematikkbakgrunn. Holme har imidlertid valgt å skille ut de delene av teksten som forutsetter mest matematikkunnskaper ved å gi dem grå bakgrunn. Det fungerer godt, og det gjør at interesserte elever i videregående skole med små problemer vil kunne lese boka, om de bare hopper over disse delene. Det hjelper også at det er mange gode illustrasjoner og forklaringer som hjelper på forståelsen. De grå områdene, derimot, krever både integrasjon og derivasjon, differensiallikninger og komplekse tall, for å nevne noe.

For lesere i den videregående skole (elever og lærere) vil for eksempel utvikling av derivasjon (og blant annet Newton og Leibniz) være interessant lesning. For lesere i ungdomsskolen blir kanskje boken mindre direkte relevant, siden den for en stor del handler om mer avansert matematikk enn den L97 foreskriver.

Det er flere titalls trykkfeil i denne boka, og det virker forstyrrende. Dette gjelder vanlige ord, navn på land (Nedreland og Sverrige), men det mest skjemmende er vel de mange trykkfeilene i matematikernavn (for eksempel d'Alambert, Van Soother og Descartes). Det burde være unødvendig.

Men alt i alt må det konkluderes med at

dette er blitt en velskrevet og underholdende bok, velegnet for historisk og matematisk interesserte lesere som ønsker en første oversikt over matematikkens historie.